

§ 144

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto esityksestä kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistamiseksi

HEL 2018-005634 T 03 00 00

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää ehdotusta laiksi kuntien kulttuuritoiminnasta tärkeänä ja ajan haasteisiin osuvana. Lain ajantasaistaminen on tärkeää: kuten koko yhteiskunnassa, myös kuntatasolla kulttuurin merkitys kasvaa. Se kirittää niinkin erilaisia tavoitteita kuin hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, innovatiivisuuden ja sitä kautta elinvoimaisuuden tukeminen sekä kunnan yleisen ja matkailullisen vetovoiman lisääminen.

Nyt lausuntokierroksella oleva lakiesitys koskee yli kolmeasataa hyvin eri kokoista kuntaa. Laissa kyetään määrittämään lähinnä vähimmäisvaatimus Suomen kuntalaisten oikeuksista kulttuurin ja taiteen saatuuteen ja se henki, jossa kuntalaiset voivat niiden muotoihin osallistua. Helsinki kiinnittää huomiota siihen, että kuntien omistamina tai merkittävästi rahoittamina toimii paljon kulttuurilaitoksia, joilla on myös valtakunnallista merkitystä kuten isoimpien kuntien sinfoniaorkesterit ja teatterit, maan ainoa päätoiminen big band -orkesteri UMO tai esim. Savonlinnan oopperajuhlat.

Kulttuurin kenttä on moninainen ja sen tavoitteiden, toimintojen ja rajojen määrittely haastavaa. Lakiehdotuksessa on onnistuttu selkiyttämään näitä kaikkia. Siinä korostuvat kulttuurin välilliset vaikutukset kuten hyvinvointi, alueellinen elinvoima ja osallisuus. Tämä korostaa ammattitaiteen ja taidekasvatuksen merkitystä ja rahoitustarvetta kulttuuri- ja sivistyslakien kokonaisuuteen kuuluvien erityislakien kautta.

Lakiesitykseen on nykykäytännön mukaan otettu uusia elementtejä kuten kansalaisten osallistaminen, yhteistyön painottaminen ja kehittämis-tehtävän vakiinnuttaminen, mitä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää hyvänä.

Lisäksi lautakunta kiinnittää huomiota lakiesityksen erinomaiseen perustelutekstiin, josta saa monipuolista tukea lain soveltamiseen kuntatasolla. Perustelutekstissä (s. 38) tulisi lautakunnan näkemyksen mukaan avata enemmän kulttuurimatkailun merkitystä ja yleensäkin kulttuurin ja taiteen osuutta kunnan vetovoimatekijänä.

Yksityiskohtaiset näkemykset esityksistä niiltä osin, kuin lautakunnalla on kommentteja tehtyyn ehdotukseen:

Lain soveltamisalan (1§) määrittelyt auttavat kuntia tunnistamaan kulttuuritoiminnan alueen. Lain tavoitteet (2§) vastaavat kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan käsitystä siitä, mitä ne voivat näin laajalla kuntakentällä olla.

Kunnan tehtävien määrittely (3§) on tarpeen. Tehtävät on määritelty yleisesti ottaen onnistuneesti suhteessa lain tavoitteisiin ja sen soveltamisalaan. Lautakunta kiinnittää huomiota 3 §:n 1 momentin kohdan 3 soveltamiseen jatkossa. Kohdan mukaan kunnan tulee 'tarjota mahdollisuuksia kulttuurin ja taiteen eri muotojen ja alojen tavoitteelliseen taide- ja kulttuurikasvatukseen'. Taiteen perusopetus on tuottanut musiikin alueella erinomaisia, kansainväliselle tasolle ylittäviä tuloksia. Kulttuurin ja taiteen yleisen merkityksen ja monien myönteisten heijastusvaikutusten takia olisi perusteltua laajentaa taiteen perusopetusjärjestelmää ja sen tukirahoitusta myös muille taiteen ja kulttuurin aloille rahoittamatta niitä, joissa parhaat tulokset on pitkäjänteisen työn tuloksena saavutettu. Tavoitteena tulisi olla kaikkien eri lahjakkuuksien saaminen kattavasti kansakunnan käyttöön. Maininta kansainvälisyydestä kunnan tehtäväkentässä (3 § 1 mom. kohta 6) on erityisen tärkeä Helsingille, jota mitataan jatkuvasti pääkaupunkien ja muiden isojen kaupunkien vertailuissa. Useat Helsingin kaupungin kulttuuritoimijat ovat kansainvälisillä areenoilla palkittuja ja tunnettuja. Niiden hyvä maine koituu samalla koko maan hyväksi.

Asukkaiden osallistumisen mainitseminen laissa (5§) vastaa nykypäivän tilannetta ja kuntalaisten käsitystä toimivan kaupungin rakentamisesta. Muidenkin kuin kotimaisten kielten puhujien huomioiminen lain tasolla on tärkeää. Kulttuurilla on suuri merkitys sekä maahanmuuttajien kotouttamisessa että valtaväestön sopeutumisessa uuteen, monikulttuurisempaan elämään.

Kehittämistehtävän käyttöönotto (6§) vakiinnuttaa toimintamallin, joka on esim. kirjastoissa ja museoissa osoittautunut toimivaksi. Kulttuurin alueella jo toimiva esimerkki on lastenkulttuurikeskusten verkosto. Laki ehdotuksessa tehtävää ei rajata millään tavoin, ja kehittämistehtävän hoitajana voi olla muukin toimija kuin kunta. Ehdotettu lakimuotoilu jättää opetus- ja kulttuuriministeriölle laajan toimintavallan kehittämistehtävän ja kehittäjän kulloiseenkin määrittelyyn. Kulttuurikentän moninaisuuden takia tämä voi olla perusteltua, mutta lain perustelutekstiin kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toivoo joitain konkreettisia linjauksia kehittämistehtävän organisoimisesta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitääkin mallin kohdentamista myös yleisiin kulttuuripalveluihinkäyttökelpoisena avauksena, joka voi johtaa hedelmällisiin yhteistyö- ja oppimismalleihin. Kehittämistehtävän rahoituksesta säädettäisiin 9 §:ssä, jonka mukaan kunta saisi siihen tehtävännannon myötä myös rahoituksen.

Yhteistyö (7§) ulottuu kunnissa jo nyt pitkälle. Helsingin kannalta katsottuna lakiehdotus lähinnä kirjaa olemassa olevan tilanteen.

Tiedon tuottaminen ja arviointi (8§) kytkee kunnan kulttuuritoiminnan tiiviisti kunnan kokonaisuuteen. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää hyvänä, että kunnat veloitetaan raportoimaan kulttuuritoiminnastaan ja arvioimaan sitä sekä julkaisemaan nämä tiedot. Arviointi tulee tehdä osana sekä kuntastrategian arviointia ja seurantaa että terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä (kuntien hyvinvointikertomukset). Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että eri kuntia koskevalle systemaattisesti kerättävälle vertailukelpoiselle tiedolle on suuri tarve.

Lautakunta esittää, että asian kaupunginhallituskäsittelyn jälkeen kulttuurijohtaja täyttää lausuntolomakekyselyn osoitteessa lausuntopalvelu.fi.

Lisäksi lautakunta päätti tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta jo tässä kokouksessa.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Tuula Haavisto

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttaminen, OKM:n lausuntopyyntö 18.5.2018
- 2 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistaminen, OKM:n muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Lausunto on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 19.6.2018 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman työryhmän esityksestä kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistamiseksi. Käsittelyaikataulun takia lautakunnan tulee antaa lausunto kokouksessaan 19.6.2018.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä on 18.5.2018 luovuttanut muistionsa kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistamiseksi. Esitys on linjassa kuntien sivistystoimialan kokonaisuuteen liittyvien tuoreiden kirjasto-, liikunta- ja nuorisotoimintalakien kanssa. Myös museolaki on parhaillaan uudistettavana.

Työryhmä ehdottaa säädettäväksi lain kuntien kulttuuritoiminnasta. Se korvaisi nykyisen lain vuodelta 1992. Laki halutaan uudistaa vastamaan kuntien kulttuuritoiminnassa ja sen toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia sekä perustuslain säännöksiä ja kulttuuritoimintaa koskevia kansainvälisiä sopimuksia. Ehdotettuun lakiin lisättäisiin kuntien kulttuuritoiminnan tavoitteet, valtion viranomaisten tehtävät, kunnan asukkaiden osallistuminen, kehittämistehtävä, yhteistyö sekä tiedon tuottaminen ja arviointi. Samalla muutettaisiin ajan tasalle kunnan tehtäviä ja valtionrahoitusta koskevat säännökset.

Esityksessä korostetaan kulttuurin ja taiteen monia mahdollisuuksia rikastuttaa ihmisten elämää ja yhteisöjen toimintaa. Kulttuuria ja taidetta edistämällä voidaan vaikuttaa mm. kunnan asukkaiden hyvinvointiin ja osallisuuteen sekä kuntien elinvoimaisuuteen.

Kulttuuritoimintaa järjestettäessä tulee ottaa huomioon paikalliset olosuhteet sekä eri väestöryhmien erilaiset tarpeet ja odotukset. Asukkaila tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa kunnan kulttuuritoimintaan.

Kunnassa tulee esityksen mukaan olla riittävä ja monipuolinen osaaminen kulttuuritoiminnan järjestämisessä. Kunta voi tarvittaessa järjestää kulttuuritoimintaa myös yhteistyössä toisten kuntien kanssa. Yhteistyö kunnan muiden toimialojen ja muiden toimijoiden kanssa on myös tärkeää.

Lakiehdotuksessa esitetään säädettäväksi kehittämistehtävä, jolla tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan toteuttamisen vaikuttavuutta, henkilöstön osaamista ja kuntien keskinäistä yhteistoimintaa. Tiedon tuottamisella ja arvioinnilla tuetaan lain tavoitteiden ja tehtävien toteutumista sekä kulttuuritoiminnan liittymistä kunnan kokonaisuuteen.

Helsingin kaupungilla ei ollut edustusta esityksen laatineessa työryhmässä. Neuvotteluyhteys sekä opetus- ja kulttuuriministeriöön on ollut prosessin aikana hyvä. Ministeriö kutsui 23.1.2018 kaupungin edustajat

keskustelemaan lakiuudistuksesta ja sille asetettavista tavoitteista. Kulttuuripalvelukokonaisuuden edustajat osallistuivat prosessin aluksi järjestettyyn laajaan kuulemistilaisuuteen. Myös työn aikana on oltu yhteydessä työryhmän jäseniin.

Opetus- ja kulttuuriministeriön lausuntopyyntö ja työryhmän muistio kokonaisuudessaan ovat liitteinä.

Asiasta ei ole pyydetty lausuntoa muilta lautakunnilta. Lausuntopyyntö on tullut myös Helsingin kaupunginorkesterille, Helsingin kaupunginmuusolle ja Helsingin taidemuseolle. Ne eivät anna erillisiä lausuntoja vaan kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta lausuu koko kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan puolesta.

Esittelijä

kulttuurijohtaja
Tuula Haavisto

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain muuttaminen, OKM:n lausuntopyyntö 18.5.2018
- 2 Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain uudistaminen, OKM:n muistio

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano